

A CIVIL SZAKMAI FÓRUMOK ÁLTALÁNOS EREDMÉNYEINEK, TAPASZTALATAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA

A Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. (FSZK) a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsával (FESZT) közösen a „Semmit rólunk, nélkülünk!” elv szellemében, erősítve a fogyatékos személyek érdekvédelmi szervezeteivel való szoros együttműködést, 2017 őszén Civil Szakmai Műhelyeket szervezett az ország több településén (Szombathely, Kaposvár, Nyíregyháza, Tamási, Békéscsaba, Budapest). A rendezvénysorozat célja volt egyrészt a kiváltás célcsoportjait képviselő helyi érdekvédelmi szervezetek informáltságának javítása a kiváltási folyamat tekintetében, másrészt a TÁRS Projekt népszerűsítése, harmadrészt pedig a FESZT és vidéki tagszervezetei együttműködésének erősítése a jövőbeli érdekvédelmi munka előfeltételeinek megteremtése érdekében.

A találkozók célcsoportja a FESZT tagszervezeteinek helyi tagsági köre, civil szervezetek vezetői, továbbá a kiváltási folyamatot helyi szinten, illetve az intézményekben segítő szakemberek (intézményi koordinátorok, érdekvédelmi tanácsadók). A rendezvények nyitottak voltak más érdeklődők számára is. A rendezvénysorozat 2017. augusztus 30. és november 15. között valósult meg, alkalmanként 15-25 fő részvételével.

A fórumokra történő regisztráció során egy önkéntes, **rövid kérdőív** kitöltésére került sor, mely által képet kaphattunk a résztvevők a kiváltásról való előzetes ismereteiről. A kérdőívek tartalmáról és a fórumokon elhangzottakról bővebb áttekintést alább olvashatnak.

A program során a FESZT képviselője bemutatta a kiváltás folyamatában végzett érdekvédelmi tevékenységet, a TÁRS Projekt munkatársai pedig beszéltek a kiváltás alapvető kérdéseiről, a TÁRS projekt feladatairól, tevékenységeiről. Törekedtünk arra, hogy legyen mód interaktív beszélgetésre, a vélemények megosztására. A nap végén a beszélgetések eredményeképpen összegyűjtésre kerültek azok a szempontok, hogy mi is lehet a szerepe a civil szervezeteknek a kiváltás során, hogyan segíthetik sorstársaik integrációs törekvéseit.

Ez úton tisztelettel megköszönjük, hogy jelenlétükkel megtisztelték rendezvényünket, és együtt gondolkodtak velünk!

Az alábbiakban a regisztráció során kitöltött, az intézményi férőhely kiváltásról való előzetes ismereteket felmérő kérdőívek tartalmáról, valamint a Fórumokon elhangzottakról adunk áttekintést.

KÉRDŐÍVEK KIÉRTÉKELÉSE SORÁN NYERT INFORMÁCIÓK

A 6 rendezvényen összesen 106 fő vett részt. A résztvevők között megjelentek „szülőszervezetek”, országos szervezetek megyei szervezeteinek képviselői (ÉFOÉSZ, MEOSZ), szociális szolgáltatást (támogató szolgálat, nappali ellátás) is működtető civilek, de találkoztunk kiváltásban részt vevő intézmények képviselőivel is. Gyakran a résztvevők több funkcióban is jelen voltak, pl. úgy, mint civil szervezet képviselői/tagjai, akik ugyanakkor főállásban szociális szolgáltatást végző munkatársak is. Mindössze négy fő kivétellel (akik úgy nyilatkoztak, hogy még semmit nem hallottak a kiváltásról) minden résztvevő azt jelölte meg, hogy valamilyen mértékben tájékozott a kiváltásról, már hallott róla. Információ forrásuk leggyakrabban az internet szakmai oldalairól származik, illetve az FSZK rendezvényeiről, és a civil szervezetek különböző csatornáin keresztül érkező hírekből tevődik össze. Akik a civil szervezetek irányából kaptak információt, elsősorban az AOSZ-t, az ÉFOÉSZ-t, a KézenFogva Alapítványt, valamint az FSZK-t említik.

Mindazonáltal a résztvevők több, mint 50 %-a nem, vagy kismértékben érzi magát tájékozottnak a témában.

A jelenlévők az alábbi véleményeket fogalmazták meg a kiváltásról:

Általában elmondható, hogy a véleményt megfogalmazók többsége a kiváltással egyetért, pozitív változásként értékeli azt.

- „Teljes mértékben egyetértek velem.”
- „Egyetértek velem.”
- „Jó dolognak tartom, lehet javítani a bentlakók életkörülményeit.”
- „Az egyén szempontjaiból az életminőség javul, a szakemberek szempontjaiból jól koordináltabb, hitelesebb csapatmunka valósulhat meg.”
- „Jó elgondolás, hatékonyabb szakmai munkát eredményezhet.”
- „Időszerű volt. Remélem, a legjobb példákat honosítjuk meg.”
- „Családiasabb lesz a kisebb intézmény. Áttekinthetőbb, emberibb.”
- „Emberi.”
- „Az önállóságot támogató ellátási forma személyre szabott szolgáltatást biztosít.”
- „Hatékonynak tartom a kis csoport munkavégzést.”
- „Nagyon ígéretes kezdeményezésnek tartom.”
- „Bízhatóak a kezdeti tapasztalatok összegzése.”
- „Szükségesnek tartom az életminőség javítása miatt.”
- „Segít a fogyatékossgal élőknek az "emberibb" élet valóra váltásában.”
- „Jónak tartom. A család szempontjából megnyugtató biztonságban tudni az érintett családot.”
- „Szakmai előrelépésnek tartom.”

Többen vannak, akik csak bizonyos feltételek, fenntartások mellett tartják megvalósíthatónak a kiváltást:

- „Bizonyos személyek esetében működhet.”
- „Az alapötlettel egyetértek a megvalósítás működésbeli problémáitól tartok.”
- „Nagyon jó, csak munkalehetőség is kellene hozzá, mert nem tudják az érintettek kifizetni a szolgáltatás díját.”
- „Támogatandó, ha az ellátottak mellé megfelelő dolgozói létszámot biztosítanak és megfelelő a normatívát.”
- „Alapjában jó gondolat, de rengeteg kérdést vet fel, hogyan lehet megvalósítani.”
- „Sajnos a folyamat lassú, bár nagyon jó kezdeményezés és nem minden fogyatékosági csoportot egyenlő mértékben érint.”
- „Egyelőre sok kérdésem, aggályom van. Az alapelgondolást jónak tartom, a gyakorlati kivitelezés számomra nem egyértelmű Kik fognak kikerülni? (értelmi képesség?) a szolgáltatásokat hogyan finanszírozzák hosszútávon?”

Érkeztek negatívabb, kétkedőbb hozzászólások is:

- „Kétséges, hogy megfelelő alternatívák állnak-e rendelkezésre, és a társadalmi szemlélet formálására is nagy szükség lenne.
- „Ha megindul, csak akkor lehet következtetést levonni.,,
- „Kétségeim vannak a hosszú távú fenntarthatóság illetve a megfelelő számú és végzettségű szakemberek biztosításának lehetőségéről.”
- „Komolyan kell gondolni. Nem biztos, hogy ez az út, ami megfelelő.”
- „Nagyon hiányzik nekem, hogy a részleges kiváltás nem valósulhat meg!”
- „A magyarországi lehetőségről 2006-ban hallottam először és a ma is csak minimális konkrét eredmény van. A folyamat döntései inkább politikusi és gazdasági döntések, Kevésbé szakmai!”
- „Szeptikus vagyok. Jó ötlet, de félttem az embereket, akiket érint.”
- „A véleményem megegyezik a www.meosz.hu kiváltásról szóló MEOSZ állásfoglalásokkal”

A megkérdezettek kevesebb, mint fele gondolja azt, hogy a kiváltás során létrejövő támogatott lakhatás minden célcsoport számára megfelelő. Elsősorban az értelmi sérültek, mozgáskorlátozottak, érzékszervi fogyatékosok számára gondolják ezt jó ellátási formának. Legkevesbé az autizmus spektrumzavarral élő és a súlyos halmozottan fogyatékos személyek számára tartják megfelelőnek. A pszicho-szociális fogyatékos és szenvedélybeteg emberekkel kapcsolatban nem fogalmazódtak meg vélemények, noha e két célcsoport kiváltása is napirenden van.

A Fórumok tapasztalatai

A *Civil Szakmai Fórumok* mindegyik helyszínen mutattak különbségeket, elsősorban a résztvevők összetétele miatt, azonban mégis voltak általánosítható észrevételeink:

- Bár elég nagy számban jelölték a résztvevők a kérdőíven, hogy jól informáltak a kiváltásról, mégis a nap során úgy tűnt, hogy ezek az ismeretek nagyon hiányosak. Általában csak az önállóságot nagymértékben elérni képes fogyatékos emberekben gondolkoznak a kiváltás alanyaként, noha a kiváltás minden (!) fogyatékos emberre vonatkozik.
- Az FSZK és a Társ Projekt szerepe is a nagyon bizonytalan a résztvevők számára a kiváltásban. A kapcsolódási pontokat nem ismerik, több esetben akár a pályázatóval is összemoszák a szervezetet.
- A FESZT tevékenységei sem elég jól ismertek a vidéki tagszervezetek számára. Előfordul, hogy a vidéki tagszervezet képviselője nincs azzal tisztában, hogy az országos szervezete tagja a FESZT-nek, így tulajdonképpen ő maga is közvetve ugyan, de szorosan kapcsolódik.
- Nagy érdeklődés volt a jelenleg még otthonukban, családjukkal élő fogyatékos emberekkel kapcsolatban. Sokszor feltett kérdés volt, hogy nekik vannak-e, lesznek-e lehetőségeik igénybe venni támogatott lakhatási vagy egyéb szolgáltatásokat.
- Mivel a résztvevő civilszervezetek általában az otthonukban élő fogyatékos emberek és családtagjaik köréből került ki, a kiváltás folyamata pedig elsősorban az intézményben élők ellátásának megváltozásáról szól, sokan nem látják feladatukat, szerepüket a kiváltás folyamatában.

Erre reagálva **igyekeztünk rávilágítani a civilek társadalmi szerepvállalásának fontosságára a kiváltási folyamat során.**

Az egyes fórumokon, gyakorlati munka keretében, közösen gyűjtöttük össze az alábbi kérdésekre a válaszokat:

Hogyan segíthetik a civil szervezetek a kiváltás folyamatának olyan irányú alakulását, hogy az a lehető legjobban szolgálja a célcsoport érdekeit?

A résztvevők elsősorban a társadalmi érzékenyítésre, a befogadás segítésére, a tapasztalatátadásra és a kiköltöző lakók saját programjaikba való bevonására helyezték a hangsúlyt. Ha szolgáltató civilek is voltak a körben, akkor a saját szolgáltatásuk (pl. támogatószolgálat) felajánlása is szóba került.

A szakmai beszélgetések, „viták” mentén minden helyszínen bővült, gazdagodott ez a lista. A segítő tevékenységek összesítve az alábbiak voltak, melyeket a könnyebb átláthatóság érdekében témakörönként csoportosítottunk:

1. A társadalmi befogadás, és a helyi kommunikáció segítése

- pozitív kommunikáció segítése a kiváltási folyamatról,
- fogyatékossgal élő emberek bemutatása, félelmek, szorongások, előítéletek feloldása,
- a folyamat szükségességének támogatása,
- a hírek, információk továbbítása a szülők felé,
- szemléletformálás,
- kommunikációs csatornaként működni,
- érzékenyítés a helyi szolgáltatók, hatóságok, orvosok, rendőrség, gondnokok, más társszakmák körében,
- társadalmi szemléletformálás,
- jelenlét!
- helyi ellenállás csökkentése – meggyőzés!
- mint közönség segíteni a befogadást, átvezető csatornaként működni,
- családok, szülők segítése, sorstársi közösségépítés,
- helyi sajtótájékoztatása – eszköz arra, hogy közelebb hozza a fogyatékos embereket a befogadó településen élőkhez.

2. Kiköltöző lakók támogatása

- lakók támogatása érthető, akadálymentes kommunikációval,
- a civil programokba a kiköltöző lakók bevonása, közös programok szervezése,
- érdekképviselő biztosítása,
- példamutatás, sorstársi tanácsadás
- szolgáltatások befogadó attitűdjének előmozdítása,
- sorstárs közösség biztosítása,
- felkészítés segítése az önálló életvitelre.

3. Szolgáltatás nyújtása (egyres megjelent civilszervezetek működtetnek valamilyen szociális alapszolgáltatást, foglalkoztatnak, vagy más, igénybe vehető szolgáltatásuk van)

- foglalkoztatás,
- elemi rehabilitációs szolgáltatás,
- eszközkölcsonzés (pl. AAK),
- nappali ellátás, támogatószolgáltatás, stb.

4. A nagyintézmények közvetlen segítése

- jó gyakorlatok, tapasztalatok átadása (civil szervezeteknél működő szolgáltatások tapasztalatai tekintetében),
- speciális ismeretek átadása (pl. autizmushoz kapcsolódóan),
- önkéntes segítők toborzása felkészülésüknek segítése (kísérése), nyugdíjasok szerepe,
- kapcsolatrendszer épülésének segítése (az intézmények és a helyi civilek között),
- helyi szükségletek jelzése, együttműködések megerősítése,
- találkozások, fórumok kezdeményezése,
- specifikus témákban segítségnyújtás (pl.: agressziókezelés, stb.),
- szervezeten belüli igényfelmérés a várakozók tekintetében,
- lobbitevékenység segítése.

Mi lehet a helyi civilek „haszna, bevétele” annak nyomán, hogy településükön támogatott lakhatási szolgáltatások jönnek létre?

A résztvevők válaszait három pontban összegezhetjük:

- a helyi szociális alapszolgáltatás fejlődése, mely az egész település hasznát szolgálhatja,
- munkalehetőséget biztosíthat (egyes területeken),
- változhat a lakosság attitűdje a fogyatékos emberek irányába, mely a családban élők tekintetében is pozitív változás lehet.

Fontos: a kiváltási folyamat nyomon követése, „kontrollja”, „monitorozása”, az érdekérvényesítés a civilek részéről akkor is nagyon fontos, ha jelenleg közvetlenül az ő célcsoportjukat nem érinti a folyamat, mivel a most kialakuló szolgáltatási struktúra lesz a későbbiekben, a családtagjaik számára is igénybe vehető. Tehát amilyenre most tesszük, olyanná válik hosszútávon az ellátás.

Az FSZK elkötelezett abban, hogy a kiváltási folyamatban vállalt szerepét, szakmai feladatainak megvalósítását partnerségben végezze a kiváltás célcsoportjainak érdekeit képviselő szervezetekkel, és magukkal az érintettekkel, a „Semmit rólunk nélkülünk!” elv jegyében. A fórumok tapasztalata újfent megerősítette, hogy ebben a folyamatban elengedhetetlen minél több időt szánni a közvetlen kommunikációra. Nagyon sok tapasztalattal, információval gazdagodtak mind az FSZK, mind a FESZT munkatársai, melyek szakmai támogatásunk fejlesztését szolgálják majd, a résztvevők számára pedig nagyobb elköteleződést eredményezett ez a módszer.

Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft.

székhely: 1138 Budapest, Váci út 191.
 telefon (+36 1) 450 3230; fax: (+36 1) 450 3235
 e-mail: titkarsag@fszk.hu; http: www.fszk.hu
 Nyilvántartásba vételi szám: E-000892/2014